

Довгоногий Дядечко

Джин Вебстер

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

Тобі Гнітюча середа

Перша середа кожного місяця була Цілковито Жахливим Днем – днем, якого чекали зі страхом, витримували з мужністю та забували з поспішністю. Підлога мала бути бездоганно чистою, стільці – без жодної порошинки, на ліжках – ані складочки. Дев'яносто сім маленьких сиріт, що звивалися і пручалися, слід було ретельно відмити, увіпхати в накрохмалені картаті форми та зацепнути на всі гудзики; усім дев'яноста семи слід було нагадати про правила поведінки, щоб усі вони казали: «Так, сер!» або «Ні, сер!» щоразу, коли до них звертатиметься опікун.

Це був неспокійний час, і на бідну Джерушу Ебботт, як на найстаршу з сиріт, прийшовся головний удар. Але й ця перша середа місяця, як і всі попередні, нарешті добігла кінця. Джеруша вислизнула з буфетної, де робила сандвічі для гостей притулку, і піднялася гвинтовими сходами наверх, щоб зайнятися звичними справами. Предметом її особливої опіки була кімната «Ф», де одинадцятьох малюків віком від чотирьох до семи років займали одинадцять ліжечок, поставлених у ряд. Джеруша зібрала своїх підопічних, розправила на них пом'ятий одяг, повитирала носи й повела чітким та організованим строем у їдальню, де вони провели благословенні півгодини, пригощаючись хлібом з молоком та сливовим пудингом.

Потому вона примостилася на підвіконня, притулившись пульсуючу скроню до прохолодного скла. Джеруша була на ногах із п'ятої години ранку, виконуючи розпорядження усіх і кожного, і її постійно сварила та підганяла знервована завідувачка притулку. За лаштунками місіс Ліппетт не завжди зберігала спокійну та величаву гідність, з якою зустрічала опікунів та леді – відвідувачок притулку. Джеруша дивилася на велику замерзлу галявину і високу залізну огорожу, що позначала межі притулку, на хвилясті пагорби з сільськими будиночками та гострі шпилі селища, що

вимальовувалися серед голих дерев.

День завершився, і, наскільки їй було відомо, доволі успішно. Опікуни та члени наглядової ради закінчили обхід, зачитали доповіді, випили чай і поспішили додому до привітних сімейних вогнищ, щоб забути іще на місяць про докучливих сиріт. Джеруша з цікавістю, до якої домішувалась невиразна туга, спостерігала за потоком екіпажів та автомобілів, котрі викочувались із воріт притулку. Подумки вона прослідувала спочатку за одним, а потім і за другим екіпажем аж до великих будинків, розкиданих уздовж пагорба. І уявила, як відкинулась на сидіння в хутряному манто та оксамитовому капелюшку, прикрашеному пір'ям, і байдуже пробурмотіла шоферові: «Додому!». Та на порозі будинку придумана картина розпливалася.

Джеруша мала добре розвинену уяву – яка, за словами місіс Ліппетт, колись завдасть їй клопоту, якщо вона не схаменеться – але як би дівчина не старалася, вона не могла проникнути далі ґанку такого будинку. Бідна, непосидюча та спрагла пригод Джеруша за свої сімнадцять літ іще жодного разу не переступала порога звичайного будинку; вона не могла уявити звичайне життя інших людей, у якому не було сиріт.

— Дже-ру-шо Еб-ботт,
іди в кон-то-ру,
і ліп-ше буде,
як ти по-ква-пиш-ся!

Томмі Діллон, котрий записався у хор, ішов сходами, а потім і коридором, співаючи, і спів його ставав усе голоснішим у міру того, як він наближався до кімнати «Ф».

Джеруша відірвалася від вікна і повернулась обличчям до життєвих клопотів.

— Кому я знадобилась? – перервала вона спів із ноткою гострої тривоги в голосі.

— Мі-сіс Ліп-петт, і мені здається, що вона дуже сердита! А-а-амінь! – благочестиво промовив Томмі речитативом, але тон його був не таким вже й злим. Навіть найчерствіший із сиріт відчував симпатію до заблуканої сестри, яку прикликали в контору перед очі розгніваної завідувачки – а Томмі подобалась Джеруша, хоча інколи вона й смикала його за руку та мало не відривала носа, витираючи.

Джеруша мовчки пішла, але дві повздовжні зморшки залягли на її чолі. Що ж таке могло статися, роздумувала вона. Невже сандвічі були недостатньо тонкими? Чи в горіхових тістечках траплялася яєчна шкаралупа? Чи, може, якась леді-відвідувачка розгледіла дірку в панчосі Сьюзі Готорн? Невже – о, Боже! – одне з тих ангелоподібних малят із її кімнати «Ф» заляпало соусом чи підливою самого опікуна?

Довгий хол із низькою стелею не був освітлений, і коли Джеруша спустилася вниз, у дверях, що вели до критих виїзних воріт для карет, все ще стояв останній опікун, готовий до від'їзду. Джеруша мигцем глипнула на чоловіка і завважила лише його високий зріст. Опікун махав рукою у напрямку автомобіля, який чекав на нього на повороті під'їзної алеї. Коли машина завелася і під'їхала, на мить пригальмувавши, сліпуче світло фар відкинуло різку тінь на стіну. Тінь відобразила гротескно видовжені руки і ноги, які аж наче розляглись на підлозі та переламались на стіну. Вона виглядала достоту як величезний й хиткий павук-косарик!

Похмура стурбованість Джеруші змінилась раптовим сміхом. Вона була життєрадісною і користалась найменшою можливістю повеселитися. Але якщо й можна було втішитись гнітючим фактом присутності опікуна, то навряд чи від цього можна було очікувати чогось хорошого. Джеруша наблизилась до кабінету, цілком підбадьорена цим незначним епізодом, і стала перед місіс Ліппетт із усміхненим обличчям. На її здивування, завідувачка хоча й не

посміхалася, однак була доволі привітною; на її обличчі був майже такий самий вираз, який вона зазвичай приберігала для відвідувачів притулку.

— Присядь-но, Джерушо! Я маю тобі дещо сказати!

Джеруша всілася на найближчий стілець і чекала, затамувавши подих. Світло автомобільних фар знову зблиснуло за вікном. Місіс Ліппетт провела його поглядом.

— Чи помітила ти джентльмена, котрий щойно поїхав?

— Я бачила його зі спини.

— Це один із наших найбагатших опікунів; він жертвує великі суми на утримання притулку. Я не в праві назвати його ім'я, бо він особливо наполягав на цьому: хотів зберегти інкогніто.

Очі Джеруші дещо розширилися: вона не звикла, щоб її прикликали в кабінет завідувачки для обговорення дивацтв опікунів.

— Цей джентльмен вже цікавився кількома нашими хлопчиками. Чи пам'ятаєш ти Чарльза Бентона і Генрі Фріза? Їх обох відправили в коледж завдяки містерові... е-е-е... цьому опікунові, і обидва наполегливою працею та успіхами в навчанні відплатили йому за щедро витрачені на них гроші. А іншої винагороди цей джентльмен і не бажає. Досі його філантропія розповсюджувалася лише на хлопчиків, і ще жодного разу мені не вдавалося зацікавити його хоча б якоюсь дівчинкою з нашого закладу, як би вона цього не заслуговувала. Мушу визнати, що йому байдуже до дівчаток.

— Так, мем, — пробурмотіла Джеруша, оскільки від неї очікували якоїсь відповіді.

— Сьогодні під час нашої зустрічі підіймалось питання твого майбутнього.

Місіс Ліппетт на мить замовкла, а потім продовжила, повільно й спокійно, що було справжнім випробуванням для натягнутих, мов

струна, нервів її слухачки.

— Зазвичай, як тобі відомо, ми не тримаємо дітей після того, як їм виповниться шістнадцять, але для тебе було зроблено виняток. Ти закінчила нашу школу в чотирнадцять, і робила такі успіхи в навчанні – чого не скажеш про твою поведінку – що вирішено було послати тебе в місцеву середню школу. Тепер, коли ти її закінчуєш, притулок не може утримувати тебе далі. Ти й так перебуваєш тут на два роки довше, ніж більшість учнів.

Місіс Ліппетт оминула той факт, що впродовж цих двох років Джеруша тяжко працювала, щоб оплатити свій пансіон. І що на перший план завжди виходили потреби притулку, а вже потім — навчання, і що в такі дні, як сьогодні, вона залишалась вдома, щоб підтримувати чистоту.

— Як я вже сказала, сьогодні підіймали питання твого майбутнього та обговорювали твої успіхи в навчанні – й обговорювали ретельно.

Місіс Ліппетт кинула обвинувальний погляд на підсудну, і та виглядала винною, бо цього від неї очікували, а зовсім не тому, що згадала якісь особливо чорні сторінки власної біографії.

— Звісно, зазвичай у подібних випадках ми відправляємо наших випускників працювати, але ти досягла певних успіхів в окремих предметах; здається, в англійській їх можна було б навіть назвати блискучими. Міс Прітчард, котра входить в опікунську раду, є ще й членом шкільної ради; вона розмовляла з учителькою риторики й виголосила промову на твою підтримку. І прочитала твій есей на тему «Гнітюча середя».

Цього разу винуватого виразу на обличчі Джеруші не очікувалось.

— Здається, не надто багато вдячності ти виявила, висміявши заклад, який так багато зробив для тебе. Якби не те, що тобі справді вдалося бути смішною, не думаю, щоб тебе можна було пробачити.

Але, на твоє щастя, у містера... гм, у того джентльмена, котрий щойно поїхав, надмірне почуття гумору. На підставі цього зухвалого твору він запропонував відправити тебе в коледж.

— У коледж? – очі Джеруші стали великими.

Місіс Ліппетт кивнула.

— Він чекав на мене, щоб обговорити умови. Вони досить незвичайні. Цей джентльмен доволі ексцентричний. Він вважає, що в тебе є оригінальність, і хоче дати тобі освіту, щоб ти стала письменницею.

— Письменницею? – Джеруша була приголомшена. І спромоглася лише повторити це слово.

— Таке його бажання. Майбутнє покаже, чи вийде щось із цього. Він призначив тобі доволі щедре утримання, – а як для дівчини, у котрої нема досвіду розпоряджатися грошима – навіть занадто щедре. Однак детально все спланував, і я не відчула себе в праві вносити якісь пропозиції. Ти залишишся тут на літо, і міс Прітчард люб'язно погодилася зайнятися твоїм одягом. Плата за твоє проживання та навчання буде вноситися безпосередньо в коледж, і додатково протягом чотирьох років, які ти перебуватимеш там, щомісячно отримуватимеш тридцять п'ять доларів на власні потреби. Це дасть тобі змогу вести такий самий спосіб життя, як й інші студентки. Гроші надсилатиме тобі раз на місяць особистий секретар джентльмена, і у відповідь ти відправлятимеш йому лист-підтвердження. Тобто, ти не повинна дякувати за гроші – йому не важливо, щоб ти про це згадувала, але повинна описувати успіхи у навчанні та подробиці свого повсякденного життя. Іншими словами, це має бути такий лист, якого б ти написала батькам, якби вони були живі.

Ці листи слід надсилати містерові Джону Сміту через його секретаря. Ім'я джентльмена не Джон Сміт, але він воліє залишатись невідомим. Для тебе він завжди буде лише Джоном

Смітом 1. Причина, чому він наполягає на написанні таких листів – бо, на його думку, ніщо так не сприяє розвитку літературного дару, як епістолярний жанр. Оскільки в тебе немає сім'ї, з якою ти могла б листуватися, то він хоче, щоб ти писала йому; також він бажає відслідковувати твої успіхи. Він не відповідатиме на твої листи і ніяк не реагуватиме на них. Він терпіти не може писати листи і не бажає звалювати на себе такий тягар. Якщо ж коли-небудь виникне потреба у негайній відповіді – наприклад, якщо тебе виключать з коледжу, але сподіваюся, що цього не станеться – ти можеш зв'язатися з містером Грігсом, його секретарем. Такі щомісячні листи – обов'язкова умова для тебе: це єдина плата, якої вимагає містер Сміт, і ти маєш акуратно надсилати їх, як при оплаті рахунка. Сподіваюся, що вони будуть шанобливими та відображатимуть твої успіхи. Ти повинна пам'ятати, що пишеш опікунові притулку Джона Граєра.

Джеруша нетерпляче поглянула на двері. Голова її йшла обертом від хвилювання; єдине, чого вона бажала, це втекти подалі від банальних повчань місіс Ліппетт і обдумати почуте. Вона підвелася і нерішуче зробила крок до дверей. Місіс Ліппетт жестом її зупинила – отримавши таку чудову нагоду для просторікування, вона просто не могла нею знехтувати.

— Сподіваюсь, що ти достатньо вдячна за цю рідкісну удачу, яку доля послала тобі? Не так багато дівчат у твоєму становищі отримують таку нагоду досягти успіху в житті. Ти повинна завжди пам'ятати...

— Я... так, мем, дякую! Думаю, якщо це все, то я піду нашію латку на штани Фредді Перкінса!

Коли двері за нею зачинилися, місіс Ліппетт застигла з відвислою щелепою, і ефектна кінцівка її промови повисла в повітрі.

Листи міс Джеруші Еббот т

Містерові «Довгоногому Дядечкові» Сміту

Фергюссен Хол, 215

24 вересня

Дорогий Добрий-Опікун-Який-Посилає- Сиріт-до-Коледжу!

А ось і я! Вчора я чотири години їхала в поїзді! Дивне відчуття, чи не так? Я ніколи раніше не їздила поїздом.

Коледж – величезне і дивовижне місце; я гублюся тут кожного разу, коли полишаю свою кімнату. Її я опишу пізніше, коли в моїй голові трохи проясниться; тоді ж я опишу вам свої уроки. Заняття починаються лише в понеділок зранку, а зараз тільки вечір суботи. Тож я хотіла написати листа, щоби просто познайомитись.

Дивно писати листи тому, кого не знаєш. Дивно писати листи взагалі – за все життя я написала не більше трьох-чотирьох – тож будьте поблажливими, якщо вони не вийдуть зразковими.

Вчора зранку перед від'їздом у нас із місіс Ліппетт була серйозна розмова. Вона оповіла мені, як поводитись упродовж мого позосталого життя, і особливо про те, як ставитися до доброго джентльмена, котрий так багато для мене робить. Я повинна бути Дуже Шанобливою. Але як можна бути шанобливою до джентльмена, який воліє називатися Джоном Смітом? Невже ви не могли вибрати ім'я хоча б з якоюсь індивідуальністю? З таким самим успіхом я могла б писати листи до «Дорогої конов'язі» чи «Дорогої підпірки для білизни!» («Дорога підпірко для сушіння білизни!»)

Я багато думала про вас цього літа: те, що хоч хтось мною зацікавився після усіх цих років, дає мені відчуття, неначе я віднайшла родину. Немовби я тепер комусь належу, а це вельми приємне відчуття. Однак мушу визнати, що коли я думаю про вас, моя уява мало на що може спертися. Ось три факти, які мені відомі про вас:

I. Ви високий.

II. Ви багатий.

III. Ви ненавидите дівчат.

Думаю, я могла б звертатись до вас «Дорогий містере дівчатоненависник! Але це трохи образливо для мене. Або ж «Дорогий містере Багатій! – а це вже образливо для вас, неначе гроші – основне. Окрім того, багатство – якась зовнішня характеристика. Можливо, ви не будете багатим усе життя: безліч дуже розумних людей розчавлює Волл Стріт 2. Але, принаймні, все своє життя ви залишатиметесь високим! Отож, я вирішила називати вас «Дорогий Довгоногий Дядечко!» Сподіваюсь, ви не заперечуватимете. Це буде просто приватне пестливе ім'я, про яке ми не розповімо місіс Ліппетт.

За дві хвилини пролунає десятигодинний дзвін. Цими дзвонами наш день тут розділений на відрізки. Ми їмо, спимо та вчимося під звуки дзвонів. Це дуже надихає: я увесь час почуваюся, наче кінь, що мчить на пожежу. Ось він лунає! Світло гасне. На добраніч!

Зауважте, як точно я дотримуюсь правил – завдяки своєму вишколу в притулку Джона Ґраєра.

З величезною повагою, Джеруша Ебботт.

Містерові Довгоногому Дядечку Сміту

1 жовтня

Дорогий Довгоногий Дядечку!

Я обожнюю коледж і обожнюю вас за те, що ви послали мене сюди: я дуже-дуже щаслива і кожної миті перебування тут сповнена такого захвату, що заледве можу спати. Ви собі навіть уявити не можете, як це відрізняється від притулку Джона Ґраєра. Я навіть виобразити не могла, що десь на світі є таке місце. Мені шкода всіх, хто не є дівчинкою і не може сюди приїхати; я впевнена, що коледж, в якому вчилися ви, коли були хлопцем, і наполовину не міг бути таким хорошим, як цей.

Моя кімната розташована наверху, у вежі, де була палата для інфекційних хворих до того, як побудували новий ізолятор. На цьому поверсі живуть ще три дівчини – старшокурсниця, котра носить окуляри і завжди просить нас «будь ласка, поведіться трішечки тихіше!», та дві першокурсниці, яких звати Саллі Мак-Брайд і Джулія Рутледж Пендлтон. Саллі має руде волосся і кирпатий носик, вона доволі товариська; Джулія походить із однієї з найвпливовіших родин Нью-Йорка і поки що мене не помітила. Вони ділять спільну кімнату, а ми із старшокурсницею маємо окремі. Зазвичай першокурсниці не можуть отримати окрему кімнату, бо їх бракує, однак мені дали, хоч я й не просила. Думаю, що реєстратор не наважився запропонувати добре вихованій дівчині розділити кімнату зі знайдою. Бачите, в цьому є свої переваги!

Моя кімната розташована в північно-західній частині вежі і має два вікна з чудовим видом. Після того, як проживеш вісімнадцять років в палаті з двадцятьма співмешканками, так приємно побути самій. Мені вперше випала нагода познайомитись із Джерушою Ебботт. І, здається, вона мені сподобається.

А вам?

Вівторок

Тут організовують баскетбольну команду першокурсниць і в мене є шанс туди потрапити. Звісно ж, я невисока, але страшенно швидка, витривала та наполеглива. Поки інші стрибають в повітрі, я можу прослизнути поміж їхніми ногами та схопити м'яч. Тренуватися неймовірно весело – на відкритому спортивному майданчику серед білого дня, і дерева навкруги багряні та жовтаві, а повітря сповнене ароматом паленого листя, і всі сміються та кричать. Це найщасливіші дівчата, яких я коли-небудь бачила – і я найщасливіша з них!

Я мала намір написати вам довгого листа і розповісти про все, що вивчаю (місіс Ліппетт казала, що ви цим цікавитиметесь), але

щойно дзвони вибили сьому, і за десять хвилин я маю бути в спортивній формі на стадіоні. Як ви думаєте, чи потраплю я в команду?

Завжди ваша, Джеруша Ебботт.

P.S. (дев'ята година)

Саллі Мак-Брайд щойно просунула голову в мою кімнату. І ось що вона сказала:

— Я так хочу додому, що просто не можу цього терпіти. Ти також?

Я посміхнулася й сказала: ні; думаю, що витримаю це. Принаймні, туга за домом – єдине, від чого я застрахована. Ніколи не чула про тугу за притулком; а ви?

10 жовтня

Дорогий Довгоногий Дядечку!

Чи чули ви колись про Майкла Анджело? З Він був знаменитим художником і жив в Італії в середні віки. Здається, усі на уроці англійської літератури знали про нього, і весь клас сміявся, бо я подумала, що це архангел. Але його ім'я й справді звучить, як архангел, правда? Проблема з коледжем полягає в тому, що від тебе очікують знати те, чого ти не вчив. І часом це дуже бентежить. Але тепер, коли дівчата говорять про речі, яких я не знаю, я просто мовчу і відшукую їх значення в енциклопедії.

Першого ж дня я зробила жакливу помилку. Хтось згадав Моріса Метерлінка 4, і я запитала, чи це не першокурсниця. Жарт облетів увесь коледж. Але в усьому іншому я зовсім не гірша за інших – а часом навіть кмітливіша за декотрих.

Чи цікаво вам знати, як я умеблювала свою кімнату? Це справжня симфонія у жовто-коричневих тонах. Стіни пофарбовані у колір буйволової шкіри 5, і я купила жовті завіски з цупкої тканини та диванні подушечки, а також столик з червоного дерева (що був у користуванні, за три долари), крісло з ротангу та брунатний

килимок із чорнильною плямою посередині. Пляму я прикриваю стільцем.

Вікна розташовані надто високо, щоб із них можна було виглянути, сидючи на звичайному стільчику. Тому я відгвинтила дзеркальце з бічної стінки комода, накрила його матерією і присунула до вікна. Вийшов стільчик потрібної мені висоти – якраз для підвіконня. Висуваєш шухляди і просто підіймаєшся ними, як сходами. Дуже зручно!

Саллі Мак-Брайд допомогла мені все це вибрати на розпродажу старшокурників. Вона все життя прожила в будинку і знається на умеблюванні. Ви навіть уявити не можете, як весело робити покупки і розплачуватися справжньою п'ятидоларовою банкнотою, та ще й отримати з неї решту – і це при тому, що у вас в житті не було більше кількох центів! Запевняю вас, дорогий Дядечку, що я дуже ціную таку грошову допомогу.

Саллі – найпривітніша особа в світі, а Джулія Рутледж Пендлтон – найменш. Просто диво, що може втнути реєстраторка, підбираючи сусідок по кімнаті. Саллі в усьому бачить кумедне: навіть у тому, щоб завалити екзамен, а Джулія усім нудиться. Вона навіть не намагається бути дружелюбною. Вважає, що якщо ти Пендлтон, то вже сам цей факт випровадить тебе просто на небо без будь-якої подальшої перевірки. Джулія і я народжені, щоб ворогувати.

А тепер, думаю, ви нетерпляче чекаєте, щоб врешті дізнатися, які ж предмети я вивчаю?

I. Латина. Друга Пунічна війна. Минулої ночі Ганнібал і його сили розкинули табір на озері Тразімено 6. Вони влаштували римлянам засідку, і битва відбулася сьогодні о четвертій годині ранку. Римляни відступають.

II. Французька мова. 24 сторінки «Трьох мушкетерів» та третя дієвідміна, неправильні дієслова.

III. Геометрія. Пройшла циліндри, тепер вивчаю конуси.

• • •

Далі — у повній книжці «Довгоногий Дядечко».
nashaknyga.com.ua